

Bijennieuws (5) uit het

Tekst Kees van Heemert

In 1956 introduceerde de bijenonderzoeker W. Kerr koninginnen van Afrikaanse bijen in Brazilië om die in proeven te kruisen met de West-Europese honingbij. De onderzoeker wilde de West-Europese bij, die met de kolonisten al eeuwen eerder naar Zuid-Amerika meegenomen was, genetisch verbeteren voor een betere aanpassing aan het klimaat in Zuid-Amerika.

Hoe om te gaan met de geafrikaniseerde honingbij in de San Diego-regio (VS)

Na een 'uitbraak' van bijenvolkjes met Afrikaanse koninginnen uit het proefstation in São Paulo vestigden deze nieuwe bijen zich in die omgeving. Spoedig ontstonden er kruisingen tussen de lokale West-Europese bijen *Apis mellifera mellifera* en de Afrikaanse ondersoort *Apis mellifera scutellata*. De resulterende hybride honingbij met eigenschappen van beide ondersoorten verving vervolgens een groot deel van de West-Europese bijenpopulatie van Zuid-Amerika. Via Midden-Amerika bereikte deze hybride honingbij in 1994 Texas en Californië.

Sommige imkers waren positief over de geafrikaniseerde honingbij vanwege eigenschappen als snellere voortplanting, kortere ontwikkelingstijd van ei tot

volwassen bij, nauwelijks varroaproblemen en flinke honingproductie, maar bewoners van dorpen en steden vreesden de steeklustigheid. In gebieden waar de geafrikaniseerde bij (ook wel 'killerbee' genoemd) zich heeft gevestigd waren veel steekincidenten. Mensen en dieren die honderden steken opliepen, moesten dit soms met de dood bekopen. De roep om de bijenhouderij te verbieden klonk hard, maar onder druk van de gewastelers die bestuiving van honingbijen nodig hadden werd een verbod tegengehouden.

Om als bijenhouderij grip te krijgen op de stekende bijen vanwege de publieke veiligheid is er in de regio San Diego in Californië een initiatief gestart om met teams van getrainde bijenhouders alle zwermen van geafrikaniseerde bijen te traceren. De vaak kleinere zwermen zijn niet kieskeurig en vestigen zich op allerlei plekken in muren en huizen. Zolang ze klein zijn, zijn ze nog niet lastig, maar als de imkers zo'n zwermpje in een kast verder willen laten uitgroeien, ontstaan er problemen. Het is dan zaak om een Europese koningin in deze volkjes in te voeren. Voor gewone bijenhouders is dit vaak lastig omdat de hybride bijen zeer snel over de raat lopen waardoor de koningin moeilijk te vinden is. Deze taak hebben de getrainde imkers van de regionale bijenhoudersvereniging op zich genomen. Al dit werk blijft wel een eendeloos verhaal omdat de hybride bijen het door hun grotere vitaliteit steeds weer winnen van de Europese bij,

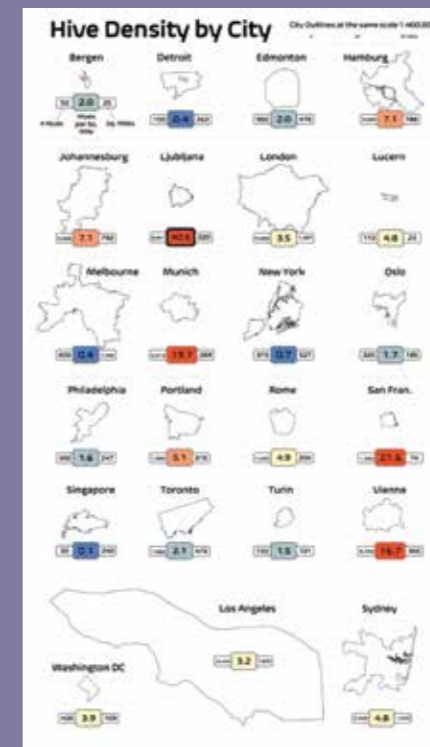
terwijl de imkerij alleen maar met Europese volken verder wil vanwege de hanteerbaarheid. Er blijft werk aan de winkel voor teams van getrainde bijenhouders om ongewenste zwermen die in bewoonde gebieden bij huizen en in muren zitten weg te halen.

Tot slot, wat kan wat in de VS gebeurt ons leren? Is er een kans dat Afrikaanse bijen(koninginnen) een keer, misschien met hulp van onverstandige imkers, de Middellandse Zee oversteken en zich naar Noord-Europa verspreiden? Gaan ze het kunstje van de Aziatische hoornaars nadoen en zich als exoten vestigen? Een mooie taak voor Bijen@wur die ook de exoten als de kleine bijenkastkever en de Aziatische hoornaar in haar onderzoeksprogramma heeft.

Bijenhouden in grote wereldsteden, een overzicht

Het houden van bijen was vroeger vooral een activiteit die op het platteland plaatsvond. Toch werden er ruim 100 jaar geleden in enkele grotere steden in de wereld ook al bijen gehouden. In ons tijdschrift *Bijenhouden* plaatsten we eerder reeds foto's van bijenstanden in grote steden zoals New York en Dubai. Een bekende auteur in het ABJ, William Blomstedt, leek het interessant om middels een vragenlijst aan imkers en imkerorganisaties antwoorden te krijgen op de vraag hoe het staat met de bijenhouderij in enkele grotere en kleinere steden in de wereld. Met de toemermende groei van de wereldbevolking en toename in het aantal inwoners van

grote steden is er meer behoefte aan groene zones als parken en lanen met bomen. De 'stadsbijenhouderij' (urban beekeeping) speelt hierop in en bijenhouden op balkons en daken is een toenemend fenomeen, ook vanwege de mondiale aandacht voor het nut van bijen voor bestuiving. Een van de oudste voorbeelden van bijenhouden in steden is Athene, waar 500 v.Chr. bijenvolken in de stadsmuren zaten. De binnengekomen reacties (41%) op de vragenlijsten die Blomstedt ontving, gaven een aardige indruk over onder andere de aantallen volken per stad, het aantal bijenhouders, officiële registratie per stad, en gemeentelijke richtlijnen voor het houden van bijen. Wat dit laatste betreft kan uit de analyse opgemerkt worden dat 71% van de steden reglementen had om controle uit te oefenen als er problemen met zwermen en steken zijn of er andere overlast is in dichtbevolkte buurten. De figuur toont de gegevens die uit de enquête naar voren kwamen. Bij het gebruik van de ingestuurde gegevens moet volgens de auteur wel de nodige reserve in acht worden genomen over de exactheid van de aantallen kasten. Per stad wordt het aantal getelde bijenvolken genoteerd, het aantal volken per vierkante mijl (2,6 km²) en de oppervlakte. Een aantal zaken die opvallen zijn dat er in de Europese steden meer volken per vierkante mijl zijn dan in de VS. In Ljubljana (Slovenië) vindt je de

hoogste dichtheid van 41 volken per vierkante mijl. In Singapore, een stad met meer dan 5 miljoen inwoners, werd slechts één imker gevonden met 30 volken. In San Francisco en München staan ongeveer 20 kasten per vierkante mijl, maar omdat München vier keer groter is zijn daar vier keer zoveel kasten. Aardig om terug te zien dat in echte bijenlanden als Duitsland en Oostenrijk de grote steden als Hamburg (7) en Wenen (17) relatief veel bijenvolken per vierkante mijl hebben. Amsterdam zien we niet opgenomen in deze figuur maar is met 800 volken (12,5 per vierkante mijl) een gemiddelde 'speler'.

City	Country	# Beekeepers	# Hives	Change	Canality	Registration	Guidelines	Hives / Beek	Area (Sq Mi)	Hive Density (Hives/sqmi)	Population	Pop. Density	Beek/ Pop
Bergen	Norway	15	50	Up	B	Yes	No	3	25	2.0	80,000	3.162	5.333
Detroit	USA	10	100	Up	A	No	No	10	262	0.4	713,777	2.722	71.378
Edmonton	Canada	120	960	Up	A	X	Yes	8	476	2.0	932,546	1.959	7.771
Hamburg	Germany	1,000	5,600	Up	B	Yes	No	6	788	7.1	1,822,443	2,313	1,322
Johannesburg	South Africa	174	5,026	Up	C	Yes	Yes	29	792	6.3	9,115,000	11,511	52.385
Ljubljana	Slovenia	828	8,941	Same	C	Yes	X	11	220	40.6	292,988	1,332	354
London	UK	688	5,500	Up	C	No	X	8	5,587	3.5	8,908,081	5,613	12.957
Los Angeles	USA	5,000	25,000	Up	A	Yes	Yes	5	7,693	3.2	18,788,800	2,442	3.758
Lucerne	Switzerland	11	110	Up	B	Yes	No	10	23	4.8	81,673	3,561	7.425
Melbourne	Australia	100	600	Up	B	Yes	Yes	6	1,336	0.4	4,963,349	3,715	49.633
Munich	Germany	812	5,313	Up	C	Yes	No	7	269	19.7	1,471,508	5,461	1,312
New York	USA	120	973	Up	C	X	X	3	527	0.7	8,398,748	11,950	69.990
Oslo	Norway	120	320	Up	B	Yes	Yes	3	185	1.7	1,588,457	8,586	13.237
Philadelphia	USA	75	400	X	B	X	X	5	247	1.6	1,584,138	6,415	21.122
Portland	USA	200	1,600	Same	B	No	Yes	8	315	5.1	653,115	2,076	3.266
Rome	Italy	100	1,000	Up	A	Yes	No	10	204	4.9	2,879,728	14,132	28.797
San Francisco	USA	400	1,600	Up	A	No	Yes	4	74	21.5	883,305	11,872	2,208
Singapore	Singapore	1	30	Up	C	No	No	30	240	0.1	5,703,569	23,804	5,703.569
Sydney	Australia	2,500	5,000	Up	B	Yes	Yes	2	1,033	4.8	5,230,330	5,083	2,092
Toronto	Canada	250	1,000	Up	B	Yes	No	4	475	2.1	2,731,571	5,756	10.926
Turin	Italy	20	150	X	B	Yes	Yes	8	101	1.5	879,004	8,695	43.950
Vienna	Austria	700	6,000	Up	B	Yes	Yes	9	360	16.7	1,897,491	5,276	2,211
Washington DC	USA	50	400	X	X	X	X	8	103	3.9	702,455	6,795	14.049

Schema's door William Blomstedt

Een impressie van twee advertenties in de American Bee Journal: MarketPlace

De eerste advertentie hieronder, juli 2020, geeft een indruk van de grootschaligheid van Amerikaanse bijenhouderijen. Een bedrijf met een paar duizend volken, niet eens het grootste, met alles erop en eraan te koop, inclusief al het groot materieel voor het transport van de kasten en de contracten om de bijen voor de bestuiving van de amandel te leveren.

De tweede advertentie laat zien dat er partijen zijn die terreinen en arbeid beschikbaar hebben om bestuivingsvolken te parkeren en die daar verzorgd worden en klaargemaakt voor de bestuiving van de amandel in Californië in het vroege voorjaar van 2021. En een duidelijke betalingsregeling. Per jaar worden er anderhalf miljoen bijenvolken over grote afstanden naar Californië vervoerd voor de bestuiving van de amandelbloesem. Deze firma, California Almond Pollination Service, dient als tussenschakel, 'bijenmakelaar' tussen de bijenhouders die bestuivingsvolken leveren en de amandeltelers als afnemers. ●

Almond Pollination 2021. Wintering yards with full service maintenance, feeding and medication. Self-service bee yards available. We have trucks, forklifts and crew to place hives in orchard. You are paid 50% on February 25th and 50% April 20th. Visit: www.almondbeepollination.com for more details. California Almond Pollination Service, Inc. (209) 202-8915 E Mail: steve@almondbee.biz

4000 colony, complete turn key operation in western North Dakota. Trucks, bobcats, trailers and housing. 120 registered North Dakota locations plus California almond contracts in the Modesto area. Brent Woodworth Halliday, ND. 701-290-0175 cell. brentw@ndsupernet.com

Getrainde teams van bijenhouders die in San Diego zwermen van geafrikaniseerde bijen traceren. Foto James Mc. Donald